

Sygn. akt I ACa 638/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Iwona Wiszniewska (spr.)
Sędziowie:	SA Wiesława Kaźmierska SA Agnieszka Sołtyka
Protokolant:	sekr.sądowy Magdalena Stachera

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2012 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa J. H.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie

z dnia 18 maja 2012 r., sygn. akt I C 381/11

oddala apelację.

Wiesława Kaźmierska Iwona Wiszniewska Agnieszka Sołtyka

Sygn. akt I ACa 638/12

UZASADNIENIE

J. H. wniósł pozew przeciwko (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. o zapłatę kwoty 38 145,21 z wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu wskazał, że jako jeden ze współautorów projektu wynalazczego zawarł z pozwaną umowę na wykorzystanie ww. projektu za wynagrodzeniem. Zgodnie z umową pozwana zobowiązała się do zapłaty na rzecz autorów projektu wynagrodzenia w wysokości 500 000 zł za pierwszy zakład wybudowany na podstawie projektu, z którego powodowi przysługiwała należność w wysokości 70% tego wynagrodzenia, tj. 350 000 zł. Płatność na rzecz powoda miała zostać dokonana w terminie 14 dni od uprawomocnienia się decyzji Urzędu Patentowego o udzieleniu na rzecz pozwanej patentu na powyższy wynalazek. Decyzja wydana została 22 maja 2009 roku. W celu obliczenia należnych odsetek powód przyjął za datę doręczenia stronie pozwanej decyzji dzień dokonania opłaty za ochronę i

publikację informacji o udzielonym patencie tj. dzień 9 czerwca 2009 roku. Tym samym powód przyjął, iż decyzja o udzieleniu patentu uprawomocniła się w dniu 9 sierpnia 2009 roku, a należne mu wynagrodzenie powinno być wypłacone do dnia 23 sierpnia 2009 roku. Pozwana jednak dokonała zapłaty wynagrodzenia na rzecz powoda dopiero 25 czerwca 2010 roku. Z uwagi na dopuszczanie się przez pozwaną zwłoki, powód zgodnie z treścią art. 481 k.c., żąda od pozwanej zapłaty odsetek za czas opóźnienia tj. od dnia 24 sierpnia 2009 roku do dnia 25 czerwca 2010 roku. W związku z brakiem zapłaty odsetek za zwłokę, powód skierował do pozwanej wezwanie do zapłaty, którego pozwana nie spełniła.

W odpowiedzi na pozew, pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości.

Uzasadniając swoje stanowisko podała, że uzgodniła z powodem, że z uwagi na jej trudną sytuację finansową, termin płatności wynagrodzenia ulegnie przedłużeniu do czerwca 2010 roku, a powód nie będzie dochodził z tego tytułu odsetek. Uzgodnienia te miały miejsce przy okazji obrad Rady Nadzorczej, w której uczestniczył powód.

Wyrokiem z dnia 18 maja 2012 roku Sąd Okręgowy w Koszalinie zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 38 145,21 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 19 października 2011 r. do dnia zapłaty (punkt 1) oraz kwotę 4 325 zł tytułem kosztów procesu.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania.

J. H., jako jeden ze współautorów projektu wynalazczego pod nazwą (...) „energetyczny elektrociepłowni małej mocy”, zawarł w dniu 18 maja 2004 roku z pozwaną - (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. (ówczesna firma Spółki to: (...) sp. z o.o. w W.), umowę na wykorzystanie ww. projektu wynalazczego za wynagrodzeniem. Zgodnie z §4 umowy, pozwana zobowiązała się do zapłaty na rzecz autorów projektu wynagrodzenia w wysokości 500 000 złotych za pierwszy zakład wybudowany w W., z którego powodowi, zgodnie z postanowieniami zawartymi w §6 umowy, przysługiwało 70% tego wynagrodzenia. Płatność na rzecz powoda miała zostać dokonana w terminie 14 dni od uprawomocnienia się decyzji Urzędu Patentowego o udzieleniu na rzecz pozwanej patentu na powyższy wynalazek (§4 ust. 1 umowy). Nadto w §8 ust. 1 umowy zawarto zastrzeżenie, że wszelkie zmiany i uzupełnienia umowy wymagają formy pisemnej, pod rygorem nieważności. Natomiast w §8 ust. 2 umowy wskazano, że w sprawach nie uregulowanych umową, zastosowanie mają przepisy kodeksu cywilnego.

W dniu 22 maja 2009 roku Urząd Patentowy wydał decyzję, na mocy której udzielił pozwanej spółce, patentu na wynalazek. Decyzja ta została pozwanej spółce doręczona 26 maja 2009 roku.

Wynagrodzenie z tytułu zawartej między stronami umowy zostało przez pozwaną wypłacone powodowi 25 czerwca 2010 roku.

Pismem z 17 stycznia 2011 roku powód wezwał pozwaną spółkę do zapłaty na jego rzecz odsetek od nieterminowo wypłaconego wynagrodzenia za okres od 19 czerwca 2009 roku do 25 czerwca 2010 roku (371 dni), wliczając należność z tego tytułu na kwotę 46247,95 złotych. Kolejne, tym razem przedsądowe wezwanie do zapłaty, powód skierował do pozwanej pismem z 10 lutego 2011 roku. W odpowiedzi na oba wezwania, pozwana nie wyraziła zgody na zapłatę należności żądanych przez powoda wskazując, że w maju 2010 roku, na jednym ze spotkań ustalono, że zapłata z tytułu „wynagrodzenia autorów” nastąpi w trzech comiesięcznych ratach, począwszy od lipca 2010 roku. Mimo tego, na prośbę powoda, zapłatę zrealizowano w czerwcu 2010 roku w formie jednorazowej zapłaty. Nadto podniosła, że według ustaleń, autorzy mieli nie występować w stosunku do spółki o odsetki. Ustosunkowując się do pisma pozwanej, powód wystosował pismo, datowane na 21 lutego 2011 roku wskazując, że nigdy nie zrzekał się odsetek z tytułu nieterminowego uiszczenia na jego rzecz wynagrodzenia.

Z ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika, że podczas obrad Rady Nadzorczej pozwanej, między powodem a przedstawicielami pozwanej prowadzone były rozmowy w sprawie wypłaty na rzecz powoda wynagrodzenia z tytułu umowy autorskiej. Rozmowy dotyczyły terminu wypłaty wynagrodzenia oraz odsetek należnych powodowi z tytułu nieterminowego uiszczenia należności. Pozwana w wyniku tych rozmów sporządziła projekt aneksu do umowy z 18

maja 2004 roku, na mocy którego termin płatności wynagrodzenia twórców z tytułu zawartej umowy określono na dzień 21 czerwca 2010 roku. Powód nie zaakceptował aneksu.

Zdaniem Sądu Okręgowego, powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Sąd pierwszej instancji odwołał się do treści art. 481 §1 k.c. i stwierdził, że przepis ten nakazuje dłużnikowi płacić odsetki bez względu na przyczyny uchybienia terminowi płatności sumy głównej. Odsetki za opóźnienie przysługują zarówno, gdy dłużnik dopuści się zwłoki (opóźnienia kwalifikowanego), jak i opóźnienia zwykłego. W konsekwencji wierzyciel dochodząc odsetek za opóźnienie, nie musi wykazywać swej szkody.

Jak wynika z treści zawartej między stronami umowy z 19 maja 2004 roku, wynagrodzenie z tytułu wykonania przez powoda umowy miało mu zostać uiszczone w terminie 14 dni od uprawomocnienia się orzeczenia Urzędu Patentowego wydanego w sprawie o uzyskanie praw ochronnych w trybie przepisów prawa własności przemysłowej (§4 ust. 1 umowy). Zgodnie z art. 244 ust. 1 ustawy z 30 czerwca 2000 roku Prawo własności przemysłowej, od decyzji Urzędu Patentowego stronie służy wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego. Ustęp 4 powołanego przepisu wskazuje natomiast, że termin do złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy zakończonej decyzją wynosi 2 miesiące, a zakończonej postanowieniem - 1 miesiąc od dnia doręczenia stronie decyzji lub postanowienia.

Decyzja taka została doręczona pozwanej 26 maja 2009 roku. Żadna ze stron nie powoływała się na zaskarżenie decyzji Urzędu Patentowego z 22 maja 2009 roku. Stała się ona prawomocna 27 lipca 2009 roku. Termin do uiszczenia przez pozwaną spółkę wynagrodzenia na rzecz pozwanego upływał więc 10 sierpnia 2009 roku. Sąd Okręgowy wskazał, że powód wniósł o zasądzenie na jego rzecz odsetek liczonych od dnia 24 sierpnia 2009 roku, przyjmując, że doręczenie decyzji pozwanej miało miejsce najpóźniej 9 czerwca 2009 roku. Pozwana nie zakwestionowała takiego sposobu naliczenia odsetek.

Pozwana podjęła natomiast próbę kwestionowania należności odsetkowych na rzecz powoda, powołując się na ustne ustalenia między stronami w zakresie przesunięcia terminu płatności wynagrodzenia na czerwiec 2010 roku. Zdaniem Sądu Okręgowego należało przyjąć, że rozmowy na ten temat rzeczywiście miały miejsce. Zresztą sam powód nie kwestionował tej okoliczności. Wynikiem tych rozmów było sporządzenie przez pozwaną projektu aneksu do umowy z 18 maja 2004 roku, który przewidywał termin zapłaty wynagrodzenia na 21 czerwca 2010 roku. Aneks ten jednak nie został podpisany przez żadną ze stron. Stąd wszelkie ustne ustalenia stron w tym zakresie nie mogły wywierać jakiegokolwiek skutku, skoro w § 8 ust. 1 umowy z 18 maja 2004 roku wyraźnie zastrzeżono, że wszelkie zmiany i uzupełnienia umowy wymagają formy pisemnej i to pod rygorem nieważności. Natomiast §8 ust. 2 umowy wskazano, że w sprawach nie uregulowanych umową, zastosowanie mają przepisy kodeksu cywilnego. Jak zaś wynika z treści art. 76 i 77 § 1 k.c. jeżeli na podstawie ustawy lub z woli stron obowiązywały wymagania formalne w zakresie zachowania określonej formy szczególnej, to te wymagania obowiązują także w odniesieniu do czynności polegających na uzupełnieniu lub zmianie umowy. Oznacza to, że niezachowanie właściwej formy przy uzupełnieniu lub zmianie umowy spowoduje te same skutki, które były przewidziane na wypadek niezachowania wymagań formalnych dla zawarcia umowy. Skoro strony w zawartej umowie wyraźnie przewidziały zachowanie formy pisemnej dla wszelkich zmian i uzupełnień umowy, a w aktach sprawy brak podpisanego przez strony pisemnego porozumienia w zakresie przesunięcia terminu płatności wynagrodzenia na rzecz powoda, to przyjąć należało, że wszelkie ustne ustalenia na ten temat należy uznać za nieważne, a tym samym nie wywołujące skutków prawnych. To z kolei musiało skutkować przyjęciem, że bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy miała treść tych ustnych ustaleń oraz przyczyny, dla jakich pozwana nie uiszczała wynagrodzenia na rzecz powoda w ustalonym przez strony w umowie terminie. Wobec nieważności tych ustaleń i braku wpływu na treść wiążącej strony umowy z 18 maja 2004 roku uznać należało, że termin wypłaty wynagrodzenia przez pozwaną spółkę na rzecz powoda upływał 10 sierpnia 2009 roku i od dnia następnego, tj. od 11 sierpnia 2009 roku, powodowi należały się odsetki za zwłokę w wypłacie należnego mu wynagrodzenia. Skoro pozwana wynagrodzenie to uiszczała 25 czerwca 2009 roku to roszczenie powoda, który domagał się zasądzenia odsetek liczonych od 24 sierpnia 2009 roku do 25 czerwca 2010 roku, należało uwzględnić w całości.

W pkt. 2 Sąd Okręgowy orzekł o kosztach postępowania, na podstawie art. 108 §1 k.p.c. w zw. z art. 98 § k.p.c, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wywiódł pozwany, który zaskarżył go w całości i wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Zaskarżonemu orzeczeniu apelujący zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego tj. art. 481 k.c. poprzez jego bezzasadne zastosowanie i przyjęcie, iż powodowi należą się odsetki od wynagrodzenia również w sytuacji, gdy udzielił on pozwanemu zwłoki w realizacji zobowiązania;

2. naruszenie przepisów postępowania, które miały wpływ na wynik sprawy tj.

a) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nieujęcie w uzasadnieniu jakichkolwiek ustaleń sądu w zakresie:

- zawarcia przez strony porozumienia o udzieleniu przez powoda zwłoki w wykonaniu zobowiązania przez pozwanego i ustaleniu nowego terminu płatności,

- zrzeczenia się przez powoda praw do odsetek z tytułu opóźnienia w płatności,

- oceny wiarygodności poszczególnych dowodów ewentualnie,

b) art. 233 k.p.c. poprzez poczynienie ustaleń niezgodnych ze zgromadzonym materiałem dowodowym, a tym samym dokonanie dowolnej oceny zgromadzonych dowodów i przyjęcie, iż:

- nie doszło do zawarcia przez strony porozumienia o udzieleniu przez powoda zwłoki w wykonaniu zobowiązania przez pozwanego i ustaleniu nowego terminu płatności

- nie doszło do zrzeczenia się przez powoda praw do odsetek z tytułu opóźnienia w płatności.

W uzasadnieniu pozwany podniósł, że ustalenia stron nie dotyczyły modyfikacji łączącego je stosunku zobowiązaniowego, ale udzielenia przez wierzyciela zwłoki dłużnikowi. Taka czynność może natomiast nastąpić w jakiegokolwiek formie. Nadto, zdaniem apelującego ustalenie, iż strony osiągnęły porozumienie co do zmiany terminu płatności może mieć istotne znaczenie z punktu widzenia oceny, czy roszczenie powoda nie stanowi nadużycia prawa w rozumieniu art. 5 k.c. Także, gdyby okoliczności dotyczące zmiany terminu płatności były rzeczywiście nieistotne dla sprawy, sąd nie powinien w zakresie tych okoliczności przeprowadzać jakiegokolwiek postępowania dowodowego. Skoro zatem sąd przeprowadził w tym zakresie postępowanie, uznał tym samym, że okoliczności te są istotne dla rozstrzygnięcia. W tej sytuacji sąd miał obowiązek poczynić ustalenie w zakresie w/w okoliczności i zawrzeć swoje ustalenia w uzasadnieniu, wskazując, na czym oparł swoje ustalenia. Tymczasem sąd w uzasadnieniu w ogóle nie ustalił, czy strony osiągnęły ustne porozumienie co do zmiany terminu płatności i ograniczył się jedynie do stwierdzenia, że strony prowadziły w tym temacie rozmowy. Podobnie w uzasadnieniu brak jest jakichkolwiek ustaleń odnośnie do drugiego zarzutu pozwanego, iż powód zrzekł się swoich roszczeń z tytułu odsetek wobec pozwanego. Jest zaś poza sporem, że zwolnienie z długu przewidziane w art. 508 k.c. może nastąpić w jakiegokolwiek formie. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie zawiera również oceny wiarygodności dowodów zgromadzonych w sprawie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego okazała się bezzasadna.

Kontrola instancyjna wykazała, że Sąd Okręgowy prawidłowo zgromadził materiał dowodowy, dokonał jego oceny w granicach określonych w art. 233 § 1 k.p.c. i na podstawie poczynionych w ten sposób ustaleń doszedł do trafnych wniosków prawnych.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutów naruszenia prawa procesowego tj. art. 328 § 2 i 233 § 1 k.p.c. wyjaśnić należało, że istotnie Sąd pierwszej instancji nie zawarł w pisemnym uzasadnieniu rozstrzygnięcia szczegółowych ustaleń co do negocjacji prowadzonych między stronami w zakresie przesunięcia terminu płatności wynikającej z zawartej w dniu 18 maja 2004 r. umowy o wykorzystanie projektu wynalazczego oraz zrzeczenia się przez powoda roszczenia o odsetki a w szczególności nie dokonał oceny wiarygodności przeprowadzonych w tym zakresie dowodów, mimo, iż zdecydował się prowadzić postępowanie dowodowe na okoliczność owych negocjacji. Ustalił jedynie, iż między stronami były prowadzone rozmowy w tym przedmiocie jednakże nie zakończyły się one podpisaniem stosownego aneksu do umowy.

Zgodzić należy się z Sądem pierwszej instancji, iż kluczowe znaczenie w sprawie miał fakt, iż w przedmiotowej umowie z 18 maja 2004 r. strony uzgodniły, że wszelkie zmiany i uzupełnienia wymagają formy pisemnej pod rygorem nieważności (§ 8 umowy – k. 8v.). Zasadnie przyjął Sąd pierwszej instancji, że strony umowy zawartej w formie pisemnej mogą dokonywać jej zmiany w dowolnej formie z tym zastrzeżeniem, że jeżeli zastrzegły takowe zmiany w formie pisemnej pod rygorem nieważności, forma taka – dla skuteczności zmiany – winna zostać zachowana również dla zmian umowy.. Nie sposób przy tym zgodzić się z pozwanym, iż uzgodnienia poczynione przez strony nie dotyczyły modyfikacji umowy, bowiem skoro umowa określa termin płatności świadczenia, to przesunięcie owego terminu stanowi zmianę umowy. Sama pozwana powoływała się przy tym właśnie na dokonaną po zawarciu umowy zmianę terminu płatności wynagrodzenia (k.19, 36). Zmianą umowy w rozumieniu art. 77 § 1 k.c. jest każda modyfikacja pierwotnej treści zobowiązania. Powoływanie się przy tym przez pozwaną na odrębny stosunek zobowiązaniowy w postaci zawarcia przez strony w formie ustnej umowy o zwolnienie z długu (art. 508 § 1 k.c.) czy też zawarcie ugody pozasądowej (art. 917 k.c.) również uznać należy za chybione. Zwolnienie z długu polega na tym, że wierzyciel zrzeka się wiarygodności, wobec czego zobowiązanie wygasa. Pomimo tego, iż takie zwolnienie stanowi nową umowę to modyfikuje ono treść innego zobowiązania doprowadzając do umorzenia wiarygodności z niej wynikającej. Większość przedstawicieli doktryny przyjmuje, że przepisy art. 77 k.c. mają zastosowanie do zwolnienia z długu (Por. K. Gandor, w: System, t. III, cz. 1, s. 891; T. Wiśniewski, w: Komentarz do KC, Ks. III, t. I, 2005, s. 626; K. Zawada, w: Komentarz KC, t. I, 2002, s. 1197). Również w wypadku ugody strony czynią sobie wzajemne ustępstwa ale w zakresie istniejącego między nimi stosunku prawnego. Jeżeli dla określonej czynności prawnej z uwagi na jej przedmiot wymagana jest forma szczególna, to i ugoda powinna być zawarta w takiej formie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 1975 r., sygn. III CRN 51/75, LEX nr 7700).

Niezależnie od powyższego wskazać należy, iż choć Sąd pierwszej instancji nie dokonał kompleksowej oceny mocy i wiarygodności dowodów pochodzących z osobowych źródeł dowodowych, przeprowadzonych na okoliczność przesunięcia przez strony terminu wynagrodzenia oraz zrzeczenia się przez powoda roszczeń odszkodowawczych (k.53v.) to na podstawie owych dowodów poczynił istotne dla rozstrzygnięcia ustalenia faktyczne w sprawie (k.83) i ustalenia te Sąd Apelacyjny w całości podziela. Co prawda z zeznań przesłuchanych w sprawie świadków (k.70-71) wynika, iż na posiedzeniu radu nadzorczej pozwanej spółki uzgadniana była kwestia rozliczenia wynagrodzenia z powodem to jednakże z zeznań świadków nie wynika kto, po stronie pozwanej, uczestniczył w owych uzgodnieniach co ma oczywiste znaczenia dla stwierdzenia ich wiążącego charakteru. Wystarczającym przy tym dla zakwestionowania wiarygodności zeznań świadków a także przesłuchanego za stronę pozwaną M. F. (k.73) jest wskazanie na fakt, że powodowi przesłany został aneks do umowy, którym przesuwano termin płatności wynagrodzenia, co podważa twierdzenia strony apelującej o czynieniu przez strony wyłącznie ustnych uzgodnień w tym zakresie. Podkreślenia wymaga, że powód konsekwentnie, tak w toku niniejszego postępowania, jak również w korespondencji przedprocesowej zaprzeczał temu aby miał zrzec się roszczenia o odsetki. Nawet jeżeli doszło między stronami do porozumienia co do zapłaty należności w trzech ratach, nie oznacza to jeszcze, że uzgodniono zrzeczenie się przez wierzyciela prawa do odsetek. Takowe zaś zrzeczenie winno być jednoznaczne i wyraźne. Nie może także odnieść zamierzonego skutku zarzucanie powodowi, iż tenże nie występował z niniejszym roszczeniem przed 2011 rokiem bowiem to wierzyciel swobodnie decyduje, w którym momencie zrealizuje swoje roszczenia przy czym zauważyć należy, że z zeznań świadków oraz stron wynika, iż w 2009 roku sytuacja spółki była trudna i poprawiła się w 2010 roku co spowodowało, że już kwietniu 2010 r. powód „postawił wyraźnie żądania wypłaty jego należności” (k.70).

Reasumując, w przedmiotowej sprawie ocena dowodów dokonana przez Sąd Okręgowy – w zakresie stwierdzenia nie sporządzenia przez strony w formie pisemnej umowy zmieniającej umowę z zakresie przesunięcie terminu płatności wynagrodzenia - jest zgodna z art. 233 § 1 k.p.c., a przedstawiona przez Sąd pierwszej instancji argumentacja przekonująca. Przeprowadzona zaś przez Sąd Apelacyjny ocena dowodów w zakresie ustnych ustaleń między stronami również wskazuje, iż w istotnym z punktu widzenia niniejszego postępowania zakresie, nie doszło między stronami do porozumienia, które zmieniałoby treść umowy z dnia 18 maja 2004 r.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Apelacyjny, działając na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

Wiesława Kaźmierska Iwona Wiszniewska Agnieszka Sołtyka